

Useimmat vaellus- ja lohikalat yhä uhanalaisia – valonpilkahduksia näköpiirissä

Uusimman arvion mukaan arvioituista 75 kalalajista tai ekologisesta muodosta 12 (16 %) on uhanalaisia. Uhanalaisimmat kalat ovat edelleen Saimaan alueen nieriä ja järvilohi sekä merialueen harjus ja ankerias. Meritaimenen tila on hieman parantunut, mutta lohikalojen tilanne on kaiken kaikkiaan heikko. Lisäksi mateen ja kampelan tila on heikentynyt.

Ankeriaan tilanne niin Suomessa kuin koko Euroopassa on selvästi heikentynyt, joten sen luokitus nostettiin erittäin uhanalaisesta **äärimmäisen uhanalaiseksi**. Tässä korkeimmassa uhanalaisuusluokassa ovat lisäksi edelleen Saimaan alueen nieriä, järvilohi sekä merialueen harjus, joiden kaikkien luontaiset yksilömäärät ovat erittäin vähäisiä ja lisääntyminen luonnossa niukkaa. Näitä kalakantoja tuetaan voimakkaasti viljelyyn ja istutusten avulla. Viime vuosina kasvaneet kutukalojen määrät nieriän ja järvilohen osalta antavat hieman toivoa tulevasta, varsinkin kun ei-toivottuun kalastukseen ja kutumahdollisuuksiin on kiinnitetty entistä enemmän huomiota.

Pielisjoen Kuurnasta saatu seitsemänkiloinen järvilohikoiras Luken Marko Svärдин hyppysissä. Kuva Jorma Piironen, Luke.

Toiseksi korkeimpaan uhanalaisuusluokkaan eli **erittäin uhanalaiseihin** kuuluvat edelleen mereiset vaellussiikakannat, eteläiset taimenkannat ja meritaimen. Meritaimenen luontaisen lisääntymisen hyväksi tehdyt hoitotoimet kuten nousuesteiden purut, kalatiet, kutupaikkakunnostukset ja kalastusrajoitukset ovat auttaneet useissa joissa taimenenpoikasia runsastumaan. Siksi meritaimenen uhanalaisuusluokitusta voitiin lieventää äärimmäisen uhanalaisesta erittäin uhanalaiseksi, vaikka saaliiksi saadut meritaimenet ovatkin pääasiassa vielä istutuksista peräisin ja lisää suojelutoimia tarvitaan.

Jäljellä olevat eteläiset harjuskannat nostettiin silmälläpidettävistä luokkaan **vaarantuneet**, sillä niiden tila on heikentynyt. Vaarantuneita ovat edelleen myös planktonsiikakannat, mereiset karisiikakannat,

samoin kuin sekä Jäämeren että Itämeren lohi. Lohen tilanne on osin parantunut, mutta ei riittävästi sen uhanalaisuuden poistamiseksi.

Aikaisemmin uhanalaiseksi luokiteltu rantanuoliainen voitiin lisääntyneen tiedon perusteella siirtää **silmälläpidettäväksi**. Silmälläpidettävien -luokkaan lisättiin uusina lajeina myös kampela ja made, joiden saaliit merialueella ovat vähentyneet huomattavasti. Mustatokko, seitsenruototokko ja vaskikala listattiin myös silmälläpidettäviin.

Uhanalaisuutta voidaan vähentää poistamalla kulkuesteet ja parantamalla vedenlaatua

Vaelluskalojen merkittävimpana uhanalaistumisen syynä ovat vaellusesteet, jotka estävät kutukalojen pääsyn lisääntymisalueille ja jälkeläisten pääsyn sieltä pois. Mitä useampiin vaelluskalajokiin rakennetaan patojen ohitse kalateitä tai kalaväyliä ja myös puretaan nousuesteitä, sitä paremmin luonnonvarainen lisääntyminen runsastuttaa uhanalaisia kalakantoja.

Kaivosten, teollisuuden, taajamien, samoin kuin maa- ja metsätalouden jätevedet haittaavat kalakantojen lisääntymistä. Useiden kalalajien lisääntymistulosta ja siten kantojen elpymistä parantaisi vesien laadun ja happitilanteen parantaminen vesien happamuutta, vierasaineita ja ravinteisuutta vähentämällä.

On tärkeää noudattaa tiukentuneita kalastussäädöksiä alamitoista ja kalastusajoista. Jokainen kalastuksessa säästetty alamittainen taimen, lohi, harjus tai saimaannieriä auttaa lajin jälkeläisten määrän lisäämisessä ja johtaa siten myös suurempiin saaliisiin ja saaliskaloihin.

Suomen kalojen uhanalaisuusluokitus ja Punaisen kirjan lajit 2019

	Hävinneet (RE)	sinisampi, monni	2
UH	Äärimmäisen uhanalaiset (CR)	järvilohi, saimaannieriä, harjuksen merikannat, ankerias	4
UH	Erittäin uhanalaiset (EN)	meritaimen, vaellussiika, eteläsuomen sisävesitaimen,	3
UH	Vaarantuneet (VU)	Itämeren lohi, Jäämeren lohi, planktonsiika, karisiika, eteläsuomen harjus	5
	Silmälläpidettävät (NT)	made, mustatokko, kampela, toutain, järvisiika, vaskikala seitsenruototokko, nahkiainen, pohjoinen sisävesitaimen, rantanuoliainen,	10
	Puutteellisesti tunnetut (DD)	elaska, teisti, isosimppu, piikkisimppu, imukala, sisävesien karisiika, sisävesien vaellussiika	7

UH = uhanalaiset

Kalojen uhanalaisuusarvioinnin teki Luonnonvarakeskuksen (Luke) asiantuntijaryhmä maa- ja metsätalousministeriön ohjauksessa.

Lisätiedot

Erikoistutkija **Lauri Urho**, Luonnonvarakeskus, p. 0400 143 049, etunimi.sukunimi@luke.fi

Erikoistutkija **Marja-Liisa Koljonen**, Luonnonvarakeskus, p. 0295 327 315, etunimi.sukunimi@luke.fi

Linkit

- [Suomen lajien uhanalaisuus 2019](#)
- [Punaisen kirjan verkkopalvelu](#)